

Nejvyšší liliput v Praze

Včera posel císařův oblíbený lev.

Dnes ráno ho pohřbili na jednom z hradních nádvoří Hradčan, hlavou směrem k Africe. Císař osobně stanovil přesné místo a polohu pro hrob a z okna dohlížel na práci kopáčů. Půda byla tvrdá, zmrzlá pod vrstvou sněhu a ledu, jež pokrývá město už dva měsíce, a ti tři muži se zařatými zuby proklínali nápad Rudolfa II. pohřbít lva s nataženými tlapami, jako by se chystal skočit na kontinent, odkud ho téměř ještě jako lvíče před sedmi lety přivezli. Jáma měla na délku přes tři metry. Když skončili, vystlali ji purpurovou látkou určenou k ovinutí vyhublého těla šelmy. Látka v okamžiku nasákla chladnou vlhkost ze vzduchu a přilepila se k zemi. Připomínala tak namodralý strup, jaký se tvoří na ráně.

Rudolf II. je přesvědčen, že jeho oblíbeného lva nechali pojit hladem. V osudu té nešťastné šelmy spatřuje paralelu s vlastním životem. Vyhoštěn na Pražský hrad vlastním bratrem Matyášem, znepokojeným sílicími známkami jeho šílenství, žije Rudolf zavřený spolu s několika sloužícími a kusy ze svých sbírek, mezi něž patřím i já.

Později, když už byla Rudolfova nezpůsobilost k vládě zřejmá, Matyáš se prohlásil císařem Svaté říše římské. Od té chvíle Rudolf i lev upadli do jakési apatie a vyhubli na kost. Proto oba velmi těžce snášeli chlad této pražské zimy. Císař se takřka ztrácí pod několika vrstvami kožešin. Výrazná habsburská čelist mu ostře vystupuje z obličeje a na hlavě má naraženou čepici z hranostaje, ve které dokonce i spí. Lev, také kost a kůže, se třese v kleci.

Císař, jenž se šelmou soucítí, rozhodl, že by ji také měl nechat teple obléct. Povolal na hrad jednoho zručného krejčího z města, který přísahal na zdraví svých dětí a při památce rabína Löwa, že nepotřebuje lézt do klece, aby zvířeti vzal přesné míry. Několik hodin lva pozoroval a zapisoval si různá čísla, až nakonec pečlivě nakreslil dvě skici, aby si císař mohl vybrat.

Rudolf asi na hodinu zmizel ve svých komnatách, aby se následně vrátil s vybranou skicou a s jedním ze svých nejkrásnějších zimních pláštíů, jehož látku měl krejčí použít.

„Chci ho zítra.“

Krejčí byl dostatečně bystrý, aby věděl, že o takovém příkazu se nediskutuje bez ohledu na to, že Rudolf už není jeho skutečným pánem. Kvapně se vrátil do města a pustil se do práce. Následující den ve smluvenou hodinu a s očima opuchlými z nevyspání krejčí odevzdal plášť na hradě.

Petr, jenž se staral o šelmy v paláci, a kuchtík, který měl tu smůlu, že se jmenoval Lev, dostali příkaz lva obléknout.

Oba muži vstoupili do klece, doprovázeni soustředěným pohledem císaře, jenž láskyplně promlouval k šelmě a oslovoval ji „můj věrný příteli“, „padlý králi“, „bratře v neštěstí“. My dvořané jsme za naprostého ticha pozorovali onu scénu. Na jednom konci klece lev třesoucí se zimou. Na druhém konci dva muži třesoucí se strachem, chráněni improvizovaným koženými krunýři, které jim znesnadňovaly už tak dost vratkou chůzi. Někdo, těžko říct kdo v tom hroznu sloužících, kuchařů a hudebníků, které dal císař svolat, aby na vlastní oči viděli tu událost ve zvěřinci, se posměšně zachechtal. Krotiteli Petrovi se do tváře velmi rychle vrátila barva, zlost mu znovu vlila krev do žil a čišela z jeho tmavých očí, jimiž probodával dav. Jestli posměváčka rozpoznal, měl onen dobrý důvod začít se třást ještě víc, než ta tři stvoření v kleci.

Krotitel nemá o mnoho větší schopnost přemýšlet než šelma, k níž se blížil opatrnými krůčky, následován nebohým Lvem. Nikdy jsem s ním neprohodil ani slovo, protože pohrdá liliputy. Všechny císařovy šelmy ho respektují. Císařští orli se od něj nechají krmit z ruky, jako by to byli holubi, polární vlci se převalí na záda na znamení úcty pokaždé, když se přiblíží k jejich kleci, velké kočky ho vítají radostným řevem. Oblékat lva je však proti zvěřecí přirozenosti.

Petr to věděl, Lev to věděl, já jsem to věděl. Věděli to všichni přítomní, až na císaře. Nicméně bylo nutno splnit jeho příkaz.

Lev ležel v rohu, zesláblý vyčerpáním, ještě však měl dost síly na to, aby zvedl hlavu. I přesto, že ztratil část černé hřívy, díky níž vypadal tak výjimečně, zdála se jeho hlava, přilepená k vychrtlému tělu, neuvěřitelně obrovská. Ocasem, zakončeným chocholkou, také černou, začal tlouct o zem, a jak se muži blížili, údery nabíraly na rychlosti. Lev mohutně zařval a muži strnuli. Vrhli úpěnlivý pohled na císaře. Ten však stál s očima upřenými na zvíře, jež tímto projevem zřejmě vyčerpalo svou energii a nechalo klesnout hlavu opět k zemi, aniž by z Rudolfa II. spustilo zrak. Ocasem přitom stále mávalo do rytmu císařových slov, určených pouze jemu.

Když muži konečně dorazili ke zvířeti, Petr na ně také začal mluvit, jako by si povídal s koťátkem. Hovořil k němu něžným hlasem, který by u tak statného muže nikdo nečekal. Mě převyšuje o celou hlavu. Obrovskou rukou zvedl lvovi hlavu. Ten zavrčel, nebo možná začal příst zbytkem onoho temného hrdelního hlasu, jímž nás někdy za letních nocí probouzel, snad když mu vlahý vzduch připomněl místo, odkud pocházel a odkud ho odvěkli do tohoto města studených mlh a nekonečných zim. Jedním pohybem se krotiteli podařilo připnout plášť lvovi na krk. Ten to snášel s klidem, jenom bez ustání pohyboval ocasem.

Jakmile Petr zapnul zlatou sponu, která upevňovala plášť kolem krku šelmy, oba muži začali pomalu ustupovat. Petr vpředu, Lev za ním.

Snad za to mohl ten plášť, jenž dříve patřil mocnému císaři, že lev znenadání opět ožil. Najednou se zvedl, zatřásl zbytkem hřívy a tlapou zasadil strašlivou ránu mladému Lvovi, který se právě v ten okamžik otočil, aby se před odchodem z klece na oblečenou bestii podíval.

Bylo to jediné máchnutí tlapou, poslední v životě zvířete, které zemřelo oděné v císařském plášti o týden později. Stačilo však k tomu, aby Lvovi utrhlo polovinu levé paže. Druhou půlku mu museli amputovat císařští felčáři, aby mu zachránili život.

Když jsme dnes ráno lva pohřbívali, císař nás všechny nechal seřadit v uniformách a s hudebními nástroji a za zvuku pohřební písně jsme museli pochodovat za čtyřmi muži, kteří na nosítkách nesli zvířecí tělo přikryté pláštěm. Nádvoří hradu halil bělavý mlžný závoj, v němž zanikala i červená barva našich kabátů. Hradčanské věže nebylo vidět stejně jako císařovu postavu. Nicméně tak jako jsme věděli, že věže jsou na svém místě, tušili jsme i přítomnost Rudolfa II., sledujícího průvod zpoza záclon.

Pohřební pochod nám i nosičům udával krok. Lev se i navzdory horečce, která ho stále ještě sužovala, nabídl, že zvíře také ponese. Tohle právo mu nikdo nemohl upřít. Vždyť pohřbíval také část sebe samého. Císař přikázal pohřbít oba kusy Lvovy paže spolu s šelmou jako dárek, kořist, kterou si s sebou zvíře odnese na onen svět. Přivázali je k tělu šelmy v sametovém váčku tyrkysové barvy.

Lev, kráčející přímo za Petrem, držel jednu z tyčí nosítek v pravé ruce a probodával mrtvé zvíře očima žhnoucíma horečkou a nenávistí. Přitom je častoval všemi nadávkami, jakých je jen čeština schopná.

Já jsem zase nadával na císařova německého hvězdáře Johanna Keplera, který také nesl nosítka. Šel vpředu a držel tyč levou rukou. Během cesty od klece ke lvímu hrobu jsem si z hloubi duše přál, aby si ten krátkozraký hlupák jámy nevšiml a spadl dovnitř, rovnou do pekla.

Když jsme došli k hrobu, nosiči uložili tělo a přikryli je purpurovou látkou, zatímco my jsme pořád dokola vyhrávali tutéž pohřební melodii, protože nám nikdo neřekl, kdy máme přestat. A tak jsme hráli a hráli stále totéž, dokud císařův majordom neotevřel okno, zpoza kterého nás pozoroval Rudolf, a posunkem nám nenaznačil, abychom přestali. Podle všeho císaře

přepadl silný záchvat pláče. Lékaři jej museli odvést, když celým jeho tělem začaly zmítat křeče, jako by ho posedl d'ábel. Dnes s ním také nebudu moct mluvit.

Opět ne. Už je to pět let, čtyři měsíce a osm dní.

Po takové době už mi život ve velkolepém Pražském hradě neposkytuje útěchu, ani mě netěší, že mám téměř neomezený přístup k císařovým sbírkám. Už mě nebaví bláznivé malby šíleného Itala Arcimbolda, mytologické výjevy dvorního malíře Sprangera ani obrazy Dürera či Brueghela, které cestovaly přes polovinu Evropy, než se dostaly až sem, a které mě v prvních týdnech, kdy jsem si ještě myslel, jaké mám štěstí, naplňovaly radostí.

Trávil jsem hodiny před schránkami s minerály sebranými z útrob země, obdivoval jsem sošky ze slonoviny přivezené z černé Afriky či starodávnou keramiku, na jejíž tvůrce už si dnes nikdo nepamatuje. Četl jsem vzácné, někdy i zakázané knihy. Prsty jsem studoval detaily rytin vyobrazujících vzdálená místa, která jen málokdo spatřil na vlastní oči. Na kůži jsem cítil peří ptáků přilétajících z Ameriky. Ano, mohl bych se považovat za šťastného muže vzhledem k tomu, co jsem viděl, četl a co jsem se naučil. Ve skutečnosti se mi však už hnusí všechna ta vycpaná zvířata ve vitrínách, jak ta opravdová, tak ony absurdní příšery, kterými oklamali Rudolfa II. Rádoby drak ve skutečnosti vyrobený z kusů kuřete, sépie a hada, falešná Siréna sestavená z těla opice s oholenou hlavou a z rybího ocasu. Tyto výtvořky padělatele příšer jsou však znamenitou ukázkou taxidermie, to se musí nechat. Stačí přejet rukou proti srsti, aby člověk odhalil drobné švy spojující jednotlivé části.

Císař však viděl Sirénu a všichni mu taky tvrdili, že to Siréna opravdu je. Někteří se shovívavě usmívali, ale i přesto říkali: „Ano, to je Siréna.“ Další, jako třeba Kepler, jen mlčeli, čímž ho taky pouze utvrzovali v tom, že je to Siréna. A císař vzal ten padělek okouzleně do rukou, prohlížel si ho, jako by právě držel svůj nejcennější majetek, a pak si Sirénu s sebou odnesl do studovny, kde se zavřel a hodiny ji pozoroval. Tak to se svými novými přírůstky dělal pokaždé.

A udělal to tak i se mnou. Musel jsem hrát na housle tak dlouho, až mi začaly dřevěnět prsty. Stejně jako na Sirénu, i na mě často pohlížel, jako by pochyboval, jako by už už měl odhalit omyl nebo podvod. Nicméně tento záblesk jasnozřivosti jeho pomatenou mysl nerozsvítil. A stejně jako Sirénou, i mnou se brzy unavil. Následujícího dne Siréna putovala do vitríny s monstry. A já do orchestru liliputů.

Klid nacházím jedině v síni s přístroji a hodinami. Sedávám před dřevěnou figurínou mechanické loutnistky, kterou vydržím poslouchat celé hodiny. Přitom se sám sebe ptám, jak asi fungují všechny ty součástky v jejím nitru, které ji ovládají.

Jindy se zase nechám pohltit pozorováním hodin. Sleduji, jak se pohybují kyvadla a kolečka různých velikostí, dokud nenastane hodina audience u císaře a já zamírím opuštěnými a studenými chodbami do audienční síně. Tam mě přijme císařův tajemník.

„Přečetl si už císař mou žádost?“ ptám se ho každý den. Někdy mi odpoví, že ano, někdy zase, že ne. A já ani nemůžu dát najevo své rozhořčení nad tou do očí bijící lží. On je ten jediný, kdo mi může otevřít dveře k Rudolfovi II.

V noci, když na doporučení lékařů hrajeme, abychom zmírnili císařovu špatnou náladu, je nám přísně zakázáno s ním hovořit. Tiše sedíme a slyšet jsou jen naše nástroje. Do sálu vstupujeme v absolutní tichosti, a stejně tak sál i opouštíme. Císař je vždy usazen v křesle s vysokým opěradlem, zabalen do několika vrstev kožešin. Navzdory silnému ohni, který žhne v krbu, je mu stále zima. Hrajeme, dokud nám císařův majordom nedá posunkem najevo, že máme odejít. Provedeme to vždy bez sebemenšího hluku, obuti do plstěných bot a přitom se snažíme o nic nezavádět nástroji.

Jedné noci, je tomu už pár měsíců, jsem sebral všechnu svou odvalu a předstíral, že jsem zakopnul. Houslovým smyčcem jsem udeřil do stojanu na noty a tupý zvuk se navzdory všem těm gobelínům rozlehl sálem. Císař polekaně otevřel oči. Upřel je na naši skupinu, která

zůstala nehybně stát. Podíval se na mě. Vyčníval jsem mezi ostatními hudebníky, protože mi většina z nich sahala sotva po pás.

„Tak vysoký liliput!“ zvolal tenkrát, než znovu zavřel oči.

Císařův majordom na mě káravě pohlédl. Obávám se, že tenkrát prohlédl můj záměr. Vím jistě, že to pak řekl císařovu tajemníkovi, který mě teď proto trestá pro vězně tím nejhorším možným způsobem, a to falešnou nadějí.

Někdy mě ze spánku probudí můj vlastní hlasitý smích. To když se mi zdá, že všechno, co se v poslední době stalo, byla jen noční můra a že jsem znovu v hostinci, kde jsem strávil poslední noc předtím, než jsem se stal liliputem. Sním o tom, že jsem v tom malém pokoji se zablešenou postelí a drsnou dřevěnou podlahou, sešlapanou bosými chodidly i vysokými botami všech poutníků, kteří zde kdy přenocovali. V pokoji, kam malým okýnkem vedoucím na vlhkou ulici sotva pronikne denní světlo. Jenže když otevřu oči, tak vidím, že jsem pořád na hradě. Sám císař přikázal, aby mně, nejlepšímu hudebníkovi v jeho orchestru liliputů, nic nechybělo. Vstávám z postele, ve které spávám, zahalen do jemných látek a načechraných přehozů, nohama se dotýkám měkkých koberců, přicházím k velkému oknu a rozhrnuji brokátové závěsy, které brání výhledu na město pod hradem. Obětoval bych své housle, obětoval bych dokonce i ruku, kdybych se mohl vrátit do toho studeného a špinavého hostince.

Proklínám ten den, kdy jsem na základě zpráv o lásce, kterou císař chová ke všemu umění, opustil své město a zamířil do Karlových Varů, abych předvedl svou virtuozitu císařskému poslovi, který zrovna projížděl vesnicemi a městy a hledal pro sbírky Rudolfa II. nové poklady. Uslyšel mě hrát a vyzval mě k audienci u císaře, aby ten ocenil mé kvality.

Proklínám ten nešťastný okamžik, kdy jsem se posadil před císaře a zahrál mu. Císař, uchvácený mojí hudbou, mě poslouchal, přivíral přitom oči a moje melodie způsobila, že upadl do stavu hluboké melancholie. Po tvářích mu začaly kanout slzy a rty se mu chvěly

pohnutím. Stěží zadržel pláč a pak pronesl to, co mělo být mým rozsudkem: „Ten liliput je obdařen talentem od Boha. Bude v mém orchestru hrát první housle.“

Okamžik radosti z toho, co řekl ve druhé větě, mi zabránil posoudit závažnost věty první. Když jsem se zvednul, abych poukázal na to, že došlo k omylu, císař byl již otočený zády a opouštěl místnost. Smůla tomu tehdy chtěla tak, že ho při té příležitosti doprovázel pouze císařský matematik a astronom, Němec Johannes Kepler, se kterým císař tenkrát konzultoval i hudební záležitosti, ačkoliv Kepler dával přednost abstraktní a neslyšitelné hudbě nebeských sfér. Na moje chabé námitky se astronom vrátil, zamžoural na mě svými krátkozrakýma očima, zavrtěl hlavou a zvedl ukazováček na rty, abych mlčel.

Už nikdy se nedozvím, zda si Kepler všiml toho omylu, nebo ne. Během let jsem pochopil, že vzhledem k jeho velmi špatnému zraku raději věří tomu, co ostatní říkají, než by věřil svým ubohým očím. Udělal to tak i v případě poznatků svého předchůdce, Dána Braheho, sice vynikajícího pozorovatele, ale průměrného matematika. Kdyby tam byl tehdy on a ne Kepler, jistě by svým neúplatným pohledem odhalil omyl. Ovšem Kepler mě umlčel a vyčetl mi mou opovážlivost rušit jeho pána ve vytržení. A tak jsem mlčel. Toho dne jsem se i přes svou normální postavu stal prvním a nejlepším hudebníkem císařského orchestru liliputů.

A nikdo se nikdy neodvážil zasáhnout v můj prospěch. Pro všechny jsem K., liliput.

Nejvyšší liliput v Praze.

Hansi Weissmüller

Máte rádi filmy o Tarzanovi? Ty staré. Totiž, ty dobré, ty s Johnny Weissmüllerem. Líbí se vám? V tom případě jste určitě viděli mého otce, jelikož se objevil ve všech. Kromě toho prvního. Tam ho nenajdete, protože s Weissmüllerem se seznámili později, když už byl tento

plavec filmovou hvězdou. Ve všech dalších vystupuje můj otec. V jedenácti filmech ze dvanácti.

Jeho jméno vám určitě nic neřekne. Můj otec se jmenoval Archibald Jones. Ale v závěrečných titulcích ho nehledejte. Není tam, protože nechtěl. Sám Weissmüller na něj naléhal, aby i příští generace věděly o jeho práci, ale on se nedal přemluvit. Otec svá rozhodnutí nikdy neměnil. Měla jsem proto být opatrnější, měla jsem pamatovat na to, že když si něco umanol, vždycky toho nakonec dosáhl.

V mládí se živil čištěním bazénů v Hollywoodu. Kino bylo vždycky jeho vášní, herectví jeho snem. Jenže černochoch se ve třicátých letech mohl přiblížit k filmovým hvězdám nanejvýš se sítkou na listí napadané do bazénu nebo jako lovec špuntů od šampaňského a kdo ví, jakých dalších věcí, které zůstávaly ve vodě po bouřlivých večírcích. Ve firemní dodávce objížděl bazény luxusních vil a rozmazloval vodu, ve které herci a herečky smáčeli svá těla. Leštil kachličky, kterých se dotýkaly chodidla tanečnic, měřil hladinu chloru, jehož zápach se smísí s vůní koktejlů, doutníků a parfémů na večírcích producentů a režisérů. Někdy je dokonce zahlédl v některé části domu, ale většinou narazil jen na nějakého nevrlého zaměstnance, který byl rád, že má po ruce někoho, komu může rozkazovat. To byl tedy jeho život a nic nenasvědčovalo změně rutinního a nudného výlovu chlorovaných bazénů, který byl jeho každodenní m chlebem.

Změna přišla v den, kdy jej poslali vyčistit bazén patřící k domu Johnnyho Weissmüllera na Rodeo Drive v Beverly Hills. Dodávku nechal před hlavním vstupem do vily, vzal náradí, vykouznil svůj nejpřívětivější úsměv a zazvonil. Přívětivý úsměv mu nikdy nechyběl. Nějaká žena jej pustila dál, aniž by se obtěžovala s pozdravem. Jiného by taková nezdvořilost dopálila. Jeho ne.

Můj otec byl flegmatik. Domníval se, že to je jeho elegantním anglickým jménem. Bylo záhadou, jak se tak neobyčejné jméno dostalo do naší rodiny. Babiččina fantazie se možná

vyčerpala na devíti předchozích potomcích, samých synech, a zatímco se snažila spolknout nevyřčené jméno pro dceru, která se jí ani tentokrát nenarodila, upoutal její pozornost nějaký nápis nebo snad časopis s takovým jménem. Ale to se nikdy nedovím. Babičku jsem nikdy nepoznala. Narodila jsem se pozdě a babička umřela brzo. To další ale už znám. Ba co víc, vidím to před očima jako film, protože jsem to otce slyšela vyprávět už mockrát. Ona mlčenlivá služebná ho doprovodila až ke dveřím obývacího pokoje, které vedly na zahradu, unaveným posunkem mu naznačila, kde najde bazén, a odešla, jako by ji stálo nesmírné úsilí věnovat mu jedinou vteřinu navíc. Otec byl zvyklý na jednání služebnictva, které se chovalo jako špatná kopie svých zaměstnavatelů, poděkoval jí tedy slušně a odebral se do míst, odkud k němu doléhalo šplouchání vody z bazénu.

Už jsem zmínila, že byl flegmatik. Vybíral listí z filtru se stejným klidem, s jakým lovil utonulého hada, který utekl z terária některého výstředního producenta. Jenže tentokrát, když se objevil na zahradě, uviděl v bazénu muže, jak holýma rukama zápasí s obrovským krokodýlem. Síť a všechno náčiní pustil na zem, zul si boty, protože jiné neměl, a s divokým pokřikem se vrhnul do vody.

Říká se, že ve chvílích, kdy nás ovládne adrenalin, vnímáme svět jako zpomalený film. Stalo se to takhle. Zatímco jeho tělo podobné napjatému luku letělo směrem k místu, kde frenetický zápas lidského a zvířecího těla zdvíhal vlny a pěnil vodu, uvědomil si, že boj náhle ustává, a jakmile se luk přiblížil ke svému cíli, totiž když se konečky jeho prstů dotkly hladiny těsně před tím, než se hlava zanořila do vody, setkal se udivený pohled mého otce s ještě udivenějším pohledem Johnnyho Weissmüllera, který se levou rukou natahoval po obrovském gumovém krokodýlovi obráceném břichem vzhůru.

O vteřinu později se otec v pracovní kombinéze přilepené na těle vynořil jen pár centimetrů od Tarzana.

„Ty sis myslel, že jsem v nebezpečí?“

Otec přitakal a pod tíhou mokrého oblečení namáhavě plaval ke schůdkům.

Weismüller ho dostihl jedním tempem.

„Jak se jmenuješ?“

„Archibald Jones.“

Otec vždy vyslovoval své jméno s jistou zdrženlivostí, protože si byl vědom podivu, který obvykle vzbuzovalo. Ne však u herce, jenž ho zopakoval s naprostou přirozeností.

„Archibalde Jonesi, co bys dělal, kdyby ten krokodýl byl opravdu živý?“

„Nevím, ale byli bychom na tu bestii dva. Něco bychom vymysleli.“

Energicky se přitáhl za kovové zábradlí a vylezl z bazénu. Weissmüller se chytil okraje bazénu, silou paží vymrštil své obrovské tělo z vody a zahleděl se na mého otce, čističe bazénu, vysokého a hubeného černocho, v promočené pracovní kombinéze s logem společnosti.

Otec sarkasticky pohlédl na krokodýla a z kapsy vytáhl krabičku cigaret, aby si ověřil, že jsou stejně promočené jako on.

„Lituju, já nekouřím,“ řekl mu Weissmüller, „ale zařídím, aby ti přinesli nějaké od mé ženy. Teď by ses měl převléct do něčeho suchého.“

Weissmüller ho zavedl ke kabině, řekl mu, ať si sundá mokré oblečení a ať mu chvíli dělá společnost, dokud kombinéza neuschne. Otec zahanbený svým směšným pokusem o záchranu chtěl raději odejít, ale nešlo to. Weissmüller byl hrozně neodbytný, takže otec nakonec přijal pozvání i krabičku cigaret paní domu, která, jak se zdálo, vospávala po prohýřené noci.

„Ještě že ji nevzbudilo, jak jsi zařval, když jsi skákal do vody.“ Když se pořádně nevyspí, má náladu pod psa.“

Tatáž služebná, která se skrytým odporem pověsila mokré oblečení, mu podala jeden z velkých županů pána domu. Otec nebyl žádné tintítko, ale v Tarzanově obrovském županu seztrácel.

Weissmüller ho vyzval, aby se posadil na jedno z lehátek u okraje bazénu, ale otci to nebylo vůbec příjemné. Kontrast mezi nimi byl příliš zřetelný. Na jedné straně neporazitelný olympijský šampión v plavání, první muž, který uplavval sto metrů pod minutu, filmová hvězda Hollywoodu, a na druhé straně čistič bazénů původem ze Savannah ve státě Georgia, nejmladší z deseti synů, majitel jediného páru bot, opuštěného na okraji bazénu, odkud podnikl svůj groteskní skok. Svazoval ho i nevlídný výraz, s jakým ho pozorovala věčně rozmrzelá služebná, stejně jako paní domu Mexičanka, v níž tento náhlý rozvrat společenských pořádků vyvolával zjevné znechucení. Toho všeho si byl můj otec vědom. Weissmüller zřejmě také, a tak mu dal trochu času, aby si zvykl.

Když si Weissmüller všiml, že se můj otec konečně odhodlal položit hlavu na opěradlo lehátka, začal se ho vyptávat:

„A ten pokřik?“

„Jaký pokřik?“

„Ten, co jsi vydal při skoku do vody.“

„Ále,“ pokrčil otec rameny. „To byl válečný pokřik, který jsme si vymysleli s Tyem, Rayem a Malcolmem, třemi z mých bratrů, když jsme si hráli.“

To o třech bratrech by v jakémkoliv jiném mluvčím vyvolalo otázku, ale Weissmüller to přešel bez povšimnutí. Ani kuriózní jméno mého otce nevzbudilo jeho pozornost. Jenom ten pokřik.

„Takže ten pokřik je tvůj?“

Otec přikývl. Zmlkli, když jim služebná servírovala džusy. Weissmüller byl blázen do vitamínů. Otec, který se kvůli nevráživosti Mexičanky znovu cítil nepříjemně, se nepřítomně díval na krokodýla, který se klidně pohupoval na hladině otočený bělavým břichem ke Kalifornskému slunci.

Weissmüller něco přežvykoval, párkrát si loknul džusu a řekl:

„Já mám taky vlastní pokřik.“

„Já vím.“

„Je to jódlování, tyrolský pokřik. Vlastně mám germánský původ. Předvedl bych ti to, kdyby Lupe, má žena, nespala. Je noční pták, ne jako já.“

Otec, vášnivý čtenář časopisů o filmu, toto všechno věděl, ale nikdy by se neodvážil přerušit svého hostitele, který teď o něčem dumal se zrakem obráceným ke gumovému ještěrovi.

Najednou se otočil zpět k mému otci a téměř slavnostně prohlásil, že by mu rád položil pár otázek a chtěl by od něho upřímnou odpověď.

„Proč ne.“

A tak nastalo krátké vyptávání, které mému otci změnilo život.

Weissmüller mu nadhazoval jména svých předchůdců, němých Tarzanů, jež měli, soudě podle ustavičného pohybu jejich rtů, ve filmu mnohem více textu, než Weissmüller ve svých dvanácti filmech dohromady.

„Elmo Lincoln?“

„Příliš tlustý.“

„Gene Pollar?“

„Ten hasič z New Yorku? Naprosto směšný.“

„P. Demsey Tabler?“

„Nemotorný.“

„Frank Merill?“

„Slaboch.“

„Weissmüller?“

„Tarzan. Opravdový Tarzan.“

„Chtěl bys se mnou pracovat u filmu?“

„Samozřejmě.“

Ani ho nenapadlo zeptat se, co by dělal.

Weissmüller mu podal ruku, zvedl se a šel zavolat svému producentovi. Co bych dala za to, abych zjistila, co mu napovídal, jak mu vysvětlil, co chce, jak dlouho producentovi trvalo, než to pochopil a jak moc ho to šokovalo a zároveň snad i uklidnilo, protože to bylo v podstatě jednoduše splnitelné přání. Řekl mu, že ano, že souhlasí, že v tom není žádný problém.

A tak se otec stal jedním ze zaměstnanců Metro Goldwyn Mayer a dokonce dosáhl toho, že si tři z jeho bratří, právě Ty, Ray a Malcolm, občas vydělali nějaký ten dolar jako komparzisté. Ve filmech o Tarzanovi bylo potřeba mnoho černých komparzistů.

Vždycky nám říkal, že to bylo nejšťastnější období jeho života. S filmovým štábem cestoval na místa, kde se natáčely filmové exteriéry. Na místa s krásnými jmény, jako les Sherwood, Big Tujunga, China Flats, Arboretum v Arkadii, nebo Acapulco. Během natáčení se velice spřátelil s Alfredem Codonou, provazochodcem, který zastupoval Weissmüllera ve scénách s liánami mezi stromy.

Od něj se naučil některé triky. Třeba chodit po povoleném provaze, šplhat po laně či udržet rovnováhu nad propastí. Což je pěkná ironie, protože otcova práce byla přesný opak. Jeho role spočívala v padání do hloubek, z visutých mostů, ze stromů. Ve všech filmech je on tím nemotorným povozníkem, který se celou svou vahou řítí z útesu, tím, kdo padá z prohnílého liánového mostu do řeky, kde už čekají otevřené tlamy krokodýlů, neopatrným průvodcem, kterého požívá hladový lev, chudým nešťastníkem, který jde hledat vodu a skončí rozmačkaný slonem, udušený obrovským hadem, probodnutý rohem nosorožce. Dobře se dívejte a uvidíte, že se vždycky jedná o tu stejnou osobu. A pozorně poslouchejte. Ty výkřiky jsou přínosem mého otce k historii kinematografie.

Pracoval na jedenácti filmech, ačkoliv on by řekl, že to práce nebyla. Práce byla to, co dělal téměř od okamžiku, kdy se naučil chodit. Roky u filmu jako by mu vrátily dětství, které nikdy neměl. A užil si ho po boku dalších dvou přerostlých dětí.

Jednou z nejoblíbenějších zábav těchto tří dětí, Weissmüllera, Codony a mého otce, bylo soupeření. Občas soutěžili v plavání. Johnny jim vždycky dával trochu náskok, aby je následně stejně porazil. Jindy běhávali. Otec vždycky vyhrál. Na souši bylo Weissmüllerovo plavecké tělo příliš těžké a Codonovy svaly byly vycvičeny k výdrži, ne k rychlosti. Dělali i podivnější závody, v nichž byl mistrem Codona. Kdo se nejdéle udržel na jedné noze, kdo zná více ženských jmen, kdo umí vyslovovat slova pozpátku, kdo umí... a nakonec přišla královská kategorie, soutěž v pokřících, ze které Codona odstupoval a nechal Weissmüllera a mého otce, aby soupeřili spolu. Měli celý repertoár situací. Strach ze lva. Jak vyděsit lva. Útočný pokřik při napadení bělochů, útočný pokřik při obraně bělochů. Pokřik pro rozrušení slonů, vyděšený řev před rozrušenými slony. Není třeba upřesňovat, které pokřiky připadaly na mého otce. Po těchto soutěžích bývali vyčerpaní a občas trochu melancholičtí. Hlavně Weissmüller, který se najednou cítil jako Němec, cizinec v Americe.

„Archibalde, my dva víme, jaké to je, cítit se jako cizinec ve vlastní zemi.“

Ačkoliv se narodil ve městě obývaném Němci, které leželo v Uhrách a dnes patří Rumunsku, pro Weissmüllera to byla část Německa. Během těchto rozhovorů je Weissmüller žádal, aby mu říkali Hansi, německým ekvivalentem jeho jména, a naučil je pár výrazů z tohoto jazyka, které se staly jakýmsi tajným kódem těchto tří atletických dětí.

Toto období skončilo po posledním Weissmüllerově tarzanovském filmu, koncem čtyřicátých let. V té době začal hercův dlouhý a bolestný úpadek. Nejdříve běčkový seriál Jungle Jim, který nevzbudil žádný ohlas, a potom, po čtvrtém rozvodu, přišel bankrot. Nějaký čas si vydělával na živobytí jako poradce ve výrobě bazénů nebo v reklamě na plavky, pak skončil jako nadbytečný vrátný, jako ozdobný inventář v Caesar's Palace ve Vegas.

Každý jeho pád vnímal můj otec jako svůj vlastní. Když mohl, když mu to dovolila práce ve studiích, kde ho stále zaměstnávali jako rekvizitáře, navštěvoval Weissmüllera, ať už byl, kde byl.

Při takovýchto setkáních nikdy nemluvili o svých životech, nevykládali si o trápení ani neštěstí, jen si hráli, jako to dělávali při natáčení. Určitě jim chyběl třetí parták, Codona, ale ani o něm se nemluvilo. Hráli si jako malí a vydávali své nehorázné skřeky. Když už nemohli, přišlo na řadu pivo a ticho. V oněch okamžicích otec vždy vzpomínal na gumového krokodýla a připíjel na něj a na své kumpány.

Když v sedmdesátých letech Johnnyho umístili po záchvatu mozkové mrtvice do domova pro chudé herce, můj otec ho navštívil i tam. V té době už byl hercův dětinský mozek zdevastován demencí. Ale když k němu přišel černocho, pořád ještě urostlý, a pozdravil jej německy,

„Hansi, wie geht's?“,

Weissmüllerův sešlý obličej se změnil ve tvář Tarzana. Sedli si do zahrady domova a zahájili soutěž ve řvaní, zpočátku potají, po chvíli z plna hrdla, až se před ně postavila jedna z ošetřovatelek s rukama založenýma na prsou.

Obloustlé ženě v bílém stačilo procedit skrze zuby, že obtěžují okolí, aby si uvědomili, kde jsou, a aby ukončili Weissmüllerem právě prováděný pokus o svolávání slonů. Rázem je proměnila ve dva starce. Jenže Weissmüllerovi ve velkých plicích plavce zbývalo stále mnoho vzduchu a potřeboval je vyprázdnit mluvením.

„Určitě ji poslal Jack Warner, vždycky mě nenáviděl.“

„Johnny, copak jsi zapomněl? Warner zemřel před třemi týdny.“

Weissmüller se nedůvěřivě díval za vzdalující se ošetřovatelkou, která je nechala sedět v plastových židlích. Přibližně stejně rychle odcházel i Tarzan. Když se otec k příteli otočili, byl už hodně daleko. Před sebou měl jen senilního, duchem nepřítomného, starce, který se na něj díval, ale nepoznával ho. Zdržel se ještě hodinu s pocitem, že ho sledují ostatní staří a dávno zapomenutí herci, kteří stejně jako jeho přítel prohledávají svou paměť ve snaze najít jména

pro obličej, které je obklopují. A ty jsi kdo? Ve kterém filmu jsem tě viděl? Zmizely i závěrečné titulky za jejich životy.

Rozloučil se s ním německy:

„Auf Wiedersehen, Hansi.“

Odpovědi se nedočkal.

Demence, která otupila Weissmüllera, se později projevila i u mého otce, který jako by se nakazil návštěvou v domově. Vím, že to zní absurdně, ale první příznaky se začaly objevovat záhy poté. Weissmüllera z útulku rok na to vyhodili, protože jeho nevhodné skřeky obtěžovaly všechny ubytované. Jeho žena, už pátá, si ho odvezla do Acapulca. Mého otce jsme museli hlídat dnem i nocí, protože byl sám sobě nebezpečný. Takový lumík. Vrhá se vstříc každému nebezpečí, které se namanulo. Vrhá se pod kola autobusů, pokoušel se skákat z výšek, z balkonů i teras. Museli jsme dávat pozor, aby se nepřiblížil k mostům v ulicích nebo v parcích. Nikdy jsme nevěděli, kdy se o něco pokusí, stávalo se to náhle, bez předchozího varování. Třeba šel klidně, trochu nepřítomně. Najednou spustil křik jako ve filmu a našli jsme ho, jak leží na zemi, před šokovaným taxikářem svírajícím volant. Museli jsme ho dát do sanatoria. Když měl klidné období, doktoři nám dovolili vzít ho na procházku do města.

Stalo se to v pátek, 27. ledna 1984, když jsem ho šla navštívit. Týden předtím zemřel Johnny Weissmüller v Acapulcu. Doktoři mě ujistili, že otec na zprávu nereagoval, že už takové věci nechápe a že na něj nijak nepůsobí.

I když jsem měla pochybnosti, rozhodla jsem se vzít ho na procházku. Nachodili jsme toho hodně. Otec byl i přes své duševní postižení v ohromující kondici.

Byla to moje chyba, uznávám, že jsem zapoměla na jeho posedlost, na jeho utkvělou myšlenku. Šla jsem s ním po mostě přes řeku, myslela jsem totiž, že by mu udělala radost procházka parkem na druhé straně města. Pro jistotu jsem ho vedla za paži. V polovině cesty

se zastavil, jemně se pustil a otočil se ke mně. Provedl to s takovým klidem, že jsem se nepokusila znovu jej chytit. Se stejným klidem mi položil obě ruce na ramena, podíval se mi do očí a já věděla, že mě poznává, že je tady. Usmála jsem se na něj a on mi úsměv oplatil.

„Děkuji,“ řekl mi.

Ohromená tak nečekaným projevem zdravého rozumu jsem nepochopila, co mi říká, a už vůbec ne jeho úmysly. Když jsem si uvědomila význam tohoto posledního záblesku vědomí, už bylo pozdě, nenapravitelně pozdě.

Všechno se seběhlo velmi rychle, ale i přes to si pamatuji každý jeho pohyb. Tři kroky jeho dosud silných, dlouhých nohou, které ho přenesly k zábradlí. Hbitě je přešel. Zůstal stát, otočil se ke mně, poté se podíval dolů a usmál se, jako by uviděl starého přítele. Napřímil se, stoupl si na špičky a povyskočil s cílem získat odraz pro dokonalý oblouk podobný napjatému luku. Vydal svůj řev povozníka padajícího do prázdna a vrhnul se do řeky, aby ho sežrali krokodýli.

Rozběhla jsem se. Naklonila jsem se přes zábradlí.

Byli tam. Čekali na něj. Jsem si jistá, že jsem je viděla. A že se společně nechali unést proudem řeky.

[Povídka otištěná v *Harper's Bazaar*, červenec 2015]